

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2024-1109

29.11.2024

Fremtind Forsikring AS

Retts hjelp

Tvist om erstatningskrav rettet mot to banker – én eller to tvister?

To ulike banker avvirket sikredes kundeforhold fordi de mente de ikke hadde mottatt tilfredsstillende dokumentasjon i forhold til forpliktelsene de hadde iht. hvitvaskingsloven. Sikrede hevdet bankene uberettiget hadde avvirket kundeforholdene. I anledning disse kravene krevde sikrede aktivert sin rettshjelpforsikring i foretaket. Foretaket bekreftet først dekning knyttet til sikredes tvist med bank 1 f.o.m. november 2022, men påpekte samtidig at en eventuell tvist med bank 2 ville være å anse som en del av samme tvist. Sikrede krevde i en felles forliksklage mot bankene fastsettelsesdom for erstatningsplikt. I saken mot bank 1 avsa forliksrådet 15.3.23 fraværdsdom hvor det fremgikk at banken var erstatningsansvarlig for tapet sikrede hadde hatt pga. urettmessig avvikling av kundeforholdet. Etter det innga sikrede en ny forliksklage mot bank 1 hvor han krevde erstatning begrenset oppad til kr 150 000 000. Etter at bank 1 innga tilsva, innstilte forliksrådet saken 6.2.24, fordi det ikke fant saken egnet for videre behandling der. Etter dette meldte sikredes advokat en ny rettshjelpssak for foretaket. Det hevdet kravet mot de to bankene ikke var å anse som én tvist, idet bank 1 var ansvarsdømt i rettskraftig dom, mens saken mot bank 2 ikke var kommet så langt, dvs. at saken var splittet i to pga. forhold utenfor sikredes kontroll. Foretaket avslo 6.3.24 krav om ny rettshjelpdekning og anførte at det var klar sammenheng mellom kravene og et felles underliggende faktum. Nemnda kom til at det kun forelå én tvist og viste blant annet til at begge sakene bygget på samme faktiske forhold, samt gjaldt samme type påstand og samme påstandsgrunnlag.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: ca. kr 100 000

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for utgifter til rettshjelp og spørsmål om det dreier seg om én eller to tvister.

Sikredes innboforsikring har rettshjelpdekning som ifølge vilkårene pkt. 5 har forsikringssum "ved hver tvist" på kr 100 000. Pkt. 4.4 angir at "En tvist anses ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker".

Sikrede søkte 25.11.22 om rettshjelpdekning:

Jeg vedlegger kopi av korrespondanse med motparten (bank 1), og ber om bekreftelse på at tvisten er dekningsmessig. Jeg vedlegger også oppdragsbekreftelse.

[....]

Som dere vil se av første brev i saken har min klient en tilsvarende dispuTT med (bank 2). Jeg har imidlertid ikke mottatt svar fra (bank 2) enda, og dette vil måtte purres opp.

Jeg er usikker på om dette eventuelt må anses som to tvister, eller en tvist med flere parter på den annen side. Det må jeg komme tilbake til når jeg får svaret fra (bank 2).

Av korrespondansen med bank 1 fra oktober og november 2022 fremgikk det at bank 1 avvirket sikredes kundeforhold 25.1.22 pga. manglende dokumentasjon fra sikrede. Dette etter at banken flere ganger hadde etterspurt opplysninger om sikredes kundeforhold for å tilfredsstille bankens plikter etter hvitvaskingsloven. Sikrede hevdet at bank 1 uberettiget hadde avvirket kundeforholdet. Han krevde kundeavtalen reaktivert, tilgang til sine bankkonti via nettbank og utbetalt en a-konto-erstatning på kr 300 000 pga. avtalebrudd. I brev av 27.10.22 fra sikredes advokat til bank 2 ble det påpekt at også bank 2 hadde sperret en eller flere av sikredes konti uten å gi noen begrunnelse.

Foretaket bekreftet 6.12.22 at det ville erstatte utgifter til juridisk bistand for sikrede i tvist med bank 1 f.o.m. november 2022, og videre at "Når det gjelder spørsmålet om én eller flere tvister viser vi til rettshjelpvilkårenes pkt 4.4, 5. avsnitt der det fremgår at en tvist ansees ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker. En eventuell tvist med (bank 2) vil være å anse som en del av samme tvist".

Sikredes advokat meldte 29.2.24 ny rettshjelpssak med følgende opplysninger:

På vegne av ..sikrede.. tok jeg ut forliksklage mot (bank 1) og (bank 2) med krav om fastsettelsesdom for erstatningsplikt for begge selskaper.

(Bank 2) inngav tilsvarende til forliksrådet, men ukjent av hvilken grunn så gjorde ikke (bank 1) dette. For (bank 2) del så innstilte forliksrådet saken, men for (bank 1) del så ble det avsagt uteblivelsesdom.

Jeg uttok så ny forliksklage mot (bank 1) med krav om betaling av beløp oppad begrenset til NOK 150.000.000,-. Denne gang inngav (bank 1) tilsvarende, og saken ble innstilt.

Situasjonen er altså den at (bank 1) er ansvarsdømt i rettskraftig dom, mens for (bank 2) del så er saken ikke kommet så langt.

Det som så var en sak er dermed i realiteten splittet i to saker på grunn av forhold utenfor min klients kontroll.

Dette, mener vi, må utløse en ny forsikringsdekning i saken mot (bank 1) hvor tvistetidspunktet regnes fra tidspunktet når (bank 1) tilsvarende i sak nr 2 forelå.

Jeg vedlegger kopi av opprinnelig forliksklage, uteblivelsesdommen mot (bank 1), forliksklage nr 2 mot (bank 1), (bank 1) tilsvarende i 2. runde, og forliksrådets innstilling av sak nr 2.

Det var opplyst i forliksklagen av 10.1.23 mot begge bankene at "Essensen i denne saken er om bankene har tolket og anvendt hvitvaskingsreglene korrekt, og hvis ikke, om de da er erstatningspliktige overfor klagerens økonomiske tap som følge av at kundeforholdet ble avsluttet". Sikrede krevde i forliksklagen fastsettelsesdom for erstatningsplikt og påpekte at dersom han vant frem, ville neste steg være å utmåle kravet.

I saken mot bank 1 avsa forliksrådet 15.3.23 fraværdom hvor det bl.a. fremgikk at banken var erstatningsansvarlig for det tap sikrede hadde hatt som følge av urettmessig avviking av kundeforholdet. I ny forliksklage mot bank 1 den 27.11.23 påpekte sikrede at saken gjaldt utmåling av erstatning. Det ble vist til at erstatningskravet var et rent formuestap, som følge av at bank 1 urettmessig hadde utestengt sikrede fra alminnelige banktjenester, som var helt nødvendig for at han kunne hente ut gevinst fra kryptovalutahandler, og deretter skyte inn penger for å kjøpe valuta på lavere kurs. Etter å ha mottatt bank 1 sitt tilsvarende av 22.1.24, innstilte forliksrådet saken 6.2.24, da det ikke fant saken egnet for videre behandling i forliksrådet.

Bank 1 anførte i sitt tilsvarende av 22.1.24 at det ikke forelå et ansvarsgrunnlag som ga grunnlag for erstatningskravet, at det hadde hatt lovpålagt plikt til å avvike kundeforholdet iht. hvitvaskingsloven og også saklig grunn til å avvike det iht. finansavtaleloven. Det bemerkes at "Når det gjelder bankens faglige vurderinger og risikovurdering av om det var grunnlag for å sperre

tjenester og avvikle kundeforholdet, bør forliksrådet vise tilbakeholdenhet med å overprøve dette skjønnet. Det vises til at vurderingen er foretatt med utgangspunkt i de plikter som påhviler banken som finansforetak etter virksomhetslovgivningen og hvitvaskingsloven, jf. også at brudd på bestemmelsene er sanksjonert med overtredelsesgebyr for banken og straffansvar, jf. hvitvaskingsloven § 49 og § 51".

Videre skrev bank 1 at "Uavhengig av hva som er forholdet i denne saken, vises det på generelt grunnlag til at banker har begrenset adgang til å belyse saker som dette som følge av de plikter som påhviler banken etter hvitvaskingsloven § 28. Pliktene etter hvitvaskingsloven § 28 er generelt utformet, gjelder tidsbegrenset og også i prosess for domstolene. ...". Det skrev også at "Ettersom (bank 1) ikke fikk gjennomført nødvendige kundetiltak, hadde banken plikt til å avvikle kundeforholdet, jf. hvitvaskingsloven § 24 (4) og dette utgjør saklig grunn for avvikling av kundeforholdet etter finansavtaleloven (1999) § 21. Det foreligger ikke grunnlag for erstatningsansvar for (bank 1)".

Foretaket avsto 6.3.24 "ytterligere rettshjelpdekning eller ny tvist i denne saken" og viste til rettshjelpvilkårene hvor det fremgikk at en tvist ikke ansees å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker.

Sikrede bestred samme dag at dette var tilfellet i saken, og anførte at det måtte regnes som to tvister. Foretaket fastholdt avslaget først 13.3.24 og deretter 9.4.24 med følgende begrunnelse:

Twisten står mellom din klient på den ene siden og bankene på den andre siden. Erstatningskravet knytter seg til det sikrede mener er urettmessig avslutning av kundeforholdene.

Det ble opprinnelig tatt en samlet forliksklage mot henholdsvis (bank 2) og (bank 1). Etter det opplyste (bank 2) inngav tilsvaret til forliksrådet. (Bank 1) tilsvarte uteble. For (bank 2) del så innstilte forliksrådet saken, men for (bank 1) del så ble det avsagt uteblivelsesdom. Du skriver at (bank 1) er ansvarsdømt i rettskraftig dom mens sak mot (bank 2) er pågående.

Det anføres at tvist mot henholdsvis (bank 1) og (bank 2) utløser to separate rettshjelpsdekninger.

Saken gjelder krav om rettshjelpdekning og spørsmålet er følgelig om det dreier seg om én eller flere tvister.

Det følger av forsikringsvilkårene at en tvist ikke anses for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker.

I nemndspraksis har man lagt til grunn at grensen beror på en helhetsvurdering hvor de relevante momentene er om kravene har samme eller forskjellig rettslig og faktisk grunnlag, om det er tidsmessig nærhet mellom sakene og om de gjelder samme økonomiske tap.

At sakene er splittet opp i to saker på grunn av forhold som er utenfor din klients kontroll, slik du anfører, er følgelig ikke relevant ved vurderingen.

Det fremgår av mottatt forliksklage at det er klar sammenheng mellom kravene. Det hitsettes:

Forliksklage uttas mot (bank 2) og (bank 1), men det kan bli aktuelt å også trekke inn andre banker i saken.

Essensen i denne saken er om bankene har tolket og anvendt hvitvaskingsreglene korrekt, og hvis ikke, om de da er erstatningspliktige overfor klagerens økonomiske tap som følge av at kundeforholdet ble avsluttet

Vi har lagt avgjørende vekt på den klare sammenhengen mellom kravene og det felles underliggende faktum, som tilsier at det dreier seg om én tvist. Til støtte for denne tolkningen viser vi til Finansklagenemndas avgjørelser med referanse 2018-850 og 2020-13, som i likhet med foreliggende sak, gjaldt sikredes krav mot flere ulike finansinstitusjoner.

Sikrede krever at tvisten mot bank 2 er en ny tvist som utløser ny forsikringssum. Sikrede viser til den prosessuelle utviklingen med deling av tvisten, at bankenes ansvar knytter seg til ulike tidspunkter, og at bank 1 fikk uteblivelsesdom mot seg i forhold til ansvarsgrunnlaget. Sikrede

ønsket sakene splittet opp i tingretten, men fikk ikke medhold i det av forberedende dommer. Sikrede anfører at det likevel må regnes som to tvister fordi det nå blir en mer omfattende prosessuell og materiell argumentasjon i saken mot bank 1 enn i saken mot bank 2.

Forsikringsforetaket avviser ansvar for ny tvist og anfører at sakene mot bank 1 og 2 utgjør samme tvist. Vilklårene pkt. 4.4 angir at "En tvist ansees ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker". Begge tvister gjelder samme forhold – oppsigelse av bankforbindelse pga. hvitvaskingsregelverket. Det bakenforliggende forholdet og den rettslige begrunnelsen er identisk, mens forskjellen består i partene, og at prosessene mot de to bankene så langt har hatt ulike prosessuelle utfall. Foretaket viser til FinKN 2020-13 hvor fire forskjellige tilfeller av lånebedrag over en periode på om lag ni måneder ble ansett for samme tvist. Det viser også til FKN 2010-023 der spillegjeld fra ulike banker var samme tvist, samt til FinKN 2018-850 som gjaldt tilbakebetaling av gjeld til åtte forskjellige banker, men hvor nemnda likevel fant at det var samme tvist. Foretaket viser også til FinKN 2019-352 hvor det var flere parter, flere tvister og over lengre tid, og det ble uttalt "Videre er det avgjørende hva tvisten rent faktisk gjelder og ikke hvilket grunnlag som er påberopt for kravet, jfr. eksempelvis FinKN-2012-098 og FSN-2334". Søksmålene er faktisk og rettslig like og gjelder oppsigelse pga. hvitvaskingsregelverket. Det forhold at bank 2 leverte klageklage til forliksrådet, og at bank 1 ikke gjorde det, har ikke noen betydning for vurdering av om det er én eller flere tvister.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om det foreligger én eller to tvister under retthjelpforsikringen.

Sikredes forsikring pkt. 5 angir at samlet erstatning "ved hver tvist" er begrenset til maksimalt kr 100 000. Pkt. 4.4 angir at "En tvist anses ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker".

Utover dette gir ikke vilklårene nærmere veiledning om grensen mellom én og flere tvister. I nemndspraksis er det lagt opp til at dette må avgjøres konkret ut fra en helhetsvurdering, jf. eksempelvis i FinKN 2021-276:

...men i nemndspraksis er det lagt til grunn at spørsmålet avhenger av en helhetsvurdering basert bl.a. på om kravene har samme årsak eller gjelder samme underliggende faktum, om det er nær sammenheng mellom kravene og om kravene gjelder samme gjenstand.

Spørsmålet blir etter dette om sikredes erstatningssak mot bank 2 utgjør en ny tvist eller om den må anses for å være en del av tvisten med bank 1, som foretaket allerede har innvilget dekning for.

Nemnda forstår saken slik at det underliggende faktiske forholdet i begge saker er at bankene har avvirket kundeforholdet fordi sikrede har gitt mangelfulle opplysninger vedrørende de krav som stilles i hvitvaskingsloven, og som bankene er forpliktet til å forholde seg til. Sikrede krever erstatning hos bankene for urettmessig avviking av konti. Forliksklagen 10.1.23 fra sikrede mot bankene viser at både påstand og påstandsgrunnlag er felles mot de to bankene. Ut fra dette bygger de to sakene på samme faktiske forhold, gjelder samme type påstand og med samme påstandsgrunnlag. Dette tilsier at det dreier seg om én tvist.

Sikrede anfører at det forhold at sakene måtte deles prosessuelt i forliksrådet, og at saken mot bank 1 etter dette blir mer ressurskrevende, må føre til at det dreier seg om to tvister.

Nemnda kan ikke se at det er avgjørende om saken må deles eller ikke. Det følger direkte av vilklårene at det ikke anses for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker, jf. også FKN 2010-023 som gjaldt krav om tilbakebetaling av

spillegjeld fra tre ulike banker og hvor det bl.a. ble reist spørsmål om det var én eller to tvister. I nærværende klage er sakene dessuten forent til felles behandling i tingretten. Nemnda kan derfor ikke se at sakene har så store individuelle trekk at de kan regnes som to tvister.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Fanny Helle (forbrukerrepresentant).